

Mikszáth Kálmán: A SZEGEDI ZSIDÓK

Innen-onnan egy évtizede lesz, amióta Csernátony megindította hírhedt cikksorozatát a zsidók ellen: a vallásgyűlölet mezején ez volt az utolsó elvetett mag; nem kelt ki: még csak csírája sem támadt. Azóta aztán feléje sem ment ennek a mezőnek senki; nem termőföld az többé... legföljebb dobálózni lehet a rögeivel - de az, akire rádobják, bízvást nevetetheti, mert a rög a levegőben málik szét - a rövidebbet okvetlenül az húzza, aki dobálódzik, mivelhogypiszkos marad utána a keze.

Legföljebb egy-egy provinciális lap, vagy valamely ponyva literatúrai termék bölcsessége bicsaklott el annyira, hogy egy kis »hep-hepet« inszcenírozzon; minthogy pedig provinciális újságlapokat ritkábban olvasni, megmaradt a zsidógyűlölet a buták kultuszának.

Szeged azonban nem Kospallag, ahol a »gugyi« mögül dirigáltatik a közvélemény, az ország második városában megjelenő lap nem szólhat a béresek nyelvén. A Mokány Bercik politikája mulatságos lehet, mint specialitás, de nem kérünk belőle ha komoly dolog, - mert kompromittálja azon intelligenciát, melyről »alapostolok« baklövésai miatt máris furcsa fogalmak szivárogtak ki a nagyvilágba.

Régi gyenge oldala az már a »Szegedi Híradónak«, hogy a zsidógyűlöletnek hangot ad koronkint. Kiüt rajta itt-ott akaratlanul is, mint a vészkóros arcán a piros foltok. Piros foltok, egészséget hazudó színei a legfeketebb betegségnek.

Ilyen fekete betegségben szenved a Híradó; s ezt a betegséget ki nem gyógyítja semmiféle doktor e földön, mert az a tudatlanság és irigység. Sokszor nyilvánult nála zsidók elleni gyűlölet, de egyszer sem ilyen durva alakban, mint most.

Nyilvánvaló dolog, hogy mikor a Híradót említem, értem ezalatt nemcsak magát a lap szerkesztőjét és személyzetét (mert ezeket csakis pro formam értem), hanem legfőképp ide számítom azt a klikket, mely a Híradó billentyűin furulyázni szokott. Ezek az obskurus flótások a valódi zsidófalók, kik ahol csak tehetik, játsszák Istóczyt, irtóznak a vereshagymától, s mintha nyakig ülnének benne abban a bizonyos »egy bödön zsírban« (melyet annak cáfolatául, hogy a XIX-ik században csodák nem történnek, a mélységes föld nyelt el), oly hájtól zsíros eszmékkal szaturálják a levegőt.

Ezek üldözik, gyalázzák, gúnyolják a zsidóságot, s fenyegetik, mint a múlt választások alkalmával is, agyonütéssel, persze amiért a zsidóság nem szavazott arra a pártra - amelyre ők önértékből engagiroztatni engedték magukat.

Ösmerem e klikk embereit egyenkint. Elvek nincsenek latba [!] mellettük, hanem a múltból egy sötét darab a hátuk mögött. Szavaiknak nincsen nyomatéka, mert nincs meg azon a meggyőződés zománca, hanem a butaság rozsdája.

Azt hinné pedig a be nem avatott, látva e zsidók elleni hecceket, hogy az a kék vér harca; a »kék vér« nyargal szilajon keresztül az ereken, s az üsztökéli [!] a karokat, hogy döfjenek; azt hinné, hogy a honalapító ősapák sarjai bosszankodnak föl a bevándorolt idegenek jólétén.

Oh dehogy!

A Reiznerek, Kauserek, Kratochvilek és Podhraszkák tarka hada lázong itt! A bevándorolt proletárizmus kezdi ki a zsidókat, s ő készül azokat elkergetni innen.

Az ország nemessége polgártársainak fogadja el a zsidókat az alsóházban, az Eszterházyak, Károlyiak, Zichyek, Széchenyiek szívükre ölelik a felsőházban, s a

nemzetestbe olvasztják, hanem a Reiznerek, Kauserek, Kratochvilek és Podhraszák Szegeden nem ilyen nagylelkűek, ők nem tűrik meg, hanem kilökik a társadalomból a nyilvánosság gúnytárgyául.

S bizony inopportunos dolog volt a Híradó-beli »Röppentyűk« írójának, K. H. úrnak, aki senki más mint Lévy Ferenc állami reáltanát úr, ilyen irányzatok eszközeivé lenni.

De még Trefort miniszter úr is jobban megválogathatná azokat az embereket, akiket nyilvános katedrákba állít az ifjúság vezetőivé, hogy azok vallási gyűlölet szószólóivá ne váljanak ebben a szegény elnyomorodott országban, melynek elég baja van a vallási villongások nélkül is.

Kétszeres megrovást érdemel ez a dolog éppen Szegeden; itt, ahol romokat tapos minden láb, ahol egy hullámsír fogadott be mindenféle vallásbelit, ahol ledőlt minden oltár; hol mindnyájan azért imádkozunk, hogy ez a város még egyszer legyen, - ott, ahol a halottakat siratjuk, ahelyett hogy az élőkkel ráérnénk civakodni.

Aztán miért Szegedet rossz hírbe hozni?

Szeged legnagyobb érdeme az ő beolvasztó ereje, mellyel az idegent amalgamizálja, és legfőbb büszkesége az ő polgárias műveltsége; az a csodálatos rutin, mellyel a magasabb, modernebb eszmékhez hozzásimul: Szeged egy tükördarab a jövő Magyarországból, melyben meglátszik a polgári osztály majdani uralkodása. Szeged fáklyavivője az iparnak, s e címeken nyerte meg a világ rokonszenvét, s az ország gondoskodó segélyét.

S valaki egyszer kiáll egy lapban, mely magát »Szeged lapjának« nevezi, s mint a közvélemény visszhangja a zsidók kikergetésére példálózik.

No iszen szépen mutatjuk be magunkat, s háláljuk meg a rokonszenvet, mely nem indult meg sem a római pápánál, sem a lutheránus Berlinből, sem a kálvinista Genfből, hanem átszökött a könnyű egyik szemből a másikba, átlopózott a részvét az egyik szívből a másik szívbe; és a zsidó nevekből az »adakozási lajstromokban« olyan hosszú névsort lehetne összefűzni, hogy még talán a »Hiradó« is világlap lenne, ha mindnyáját megfoghatná - praenumeransnak.

Szerencsére azonban a »Hiradó« nem világlap, s amit ő ír, az mindig csak a saját

»közvélekedése«, az idevaló közönségnek ahhoz semmi köze; józan, szorgalmas, derék nép ez, melynek esze ágában sincs a zsidókba kötni, sőt inkább ő maga is tanult tőlük, ért a kupeckodáshoz, becsüli a vagyont, s nem fumigálja azokat, kik azt fáradsággal, szorgalommal s megfeszített igyekezettel szerzik.

Nincs Szegeden zsidó hecc, s hála istennek nem is lesz soha. Mert nem is lehetne!

Csernátony, Istóczy támadásai azon a vádon alapultak, hogy a zsidóság nem magyarosodik, s mintegy elkülönzi magát a társadalom egyéb rétegeitől, németül beszél, s kevés hazafiságot tanusít a közügyekben, melyek nem is érdeklik. Többé kevésbé indokolt szemrehányások; hibák, amikben magának a magyar társadalomnak is része van, mert pesszimista velők szemben, s arisztokrata közöttük.

Másként van azonban a szegedi zsidósággal. Szegeden már nincsenek is zsidók. Csak egy külön tradicionális héber vallás van s annak hívei. Az emberek magyarul beszélnek és magyarul gondolkoznak a Jehova végtelen nagyságáról. A bigottéria megszűnt egészen. És senki sem keresi, melyikünknek az istene volt az, aki mindnyájunkat olyan nagyon megbüntetett. Olyan nagyon és olyan egyformán. Pedig jó volna tudni, a keresztényeké volt-e vagy a zsidóké?

Ha hazafiságban nem járhatnak előttünk, hát nem is maradnak el mögöttünk. Magyar prédikáció hangzik a zsinagógában Vörösmartytól vett alapige fölött, magyar nótában sírja el bánatát a szerelmes lányka, s nemzeti színekbe behúзва őrzí meg a család a portól benn a vizitszobában a megboldogult öreg rabbi arcképét. Még tán a Jehovát is úgy képzeli már az ifjabb szegedi nemzedék, hogy aranyzsinóros mente lóg a vállán...

Városunk legtiszteltebb polgárainak a közügy tevékenyebb és legönzетlenebb férfíainak tetemes része a zsidókból telik ki.

**Angliában Erzsébet királynénak e szavakkal ajándékozták Shakespeare összes műveit:
»Ime, fogadja fölség, ami valaha Britföldön a legdrágább, a legtöbbet érő termett.«**

Ha egyszer Szegedet megkérdeznék, hogy vajon mire a legbüszkébb, legkevélyebb, Szegednek oda kellene mutatni zsidó polgártársaira méltó önérzettel megveregetve mellét: »ezeket én változtattam át ilyenekké«.

És akkor egyetlen főn sem maradhatna rajta a kalap, távol, közel, akárhol, - ha Szegedet említenék.

1879

SZEGEDI NAPLÓ

VEZÉRCIKKEK ÉS POLITIKAI CIKKEK